

DATOS IDENTIFICATIVOS

Responsabilidade Social Corporativa

Materia	Responsabilidade Social Corporativa			
Código	V03M169V01108			
Titulación	Máster Universitario en Xestión do Desenvolvemento Sostible			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Daponte, María del Rocío			
Profesorado	Dapena González, Borja Dopico Parada, Ana Isabel Ferreiro Velasco, Pedro Mateo Troncoso, Noemia Rodríguez Daponte, María del Rocío			
Correo-e	rocio@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral

Nas últimas décadas, a empresa deixou de ser un mero axente económico, encargado de fabricar produtos e/ou prestar servizos para o consumidor final converténdose nun ente insiro na contorna social e ambiental co cal interactúa. Neste contexto desenvolveuse a Responsabilidade Social Empresarial (RSE) que representa un novo modelo de xestión ou paradigma empresarial, de forma que as empresas e institucións xa non se cuestionan se a RSE é unha moda pasaxeira. Así, o interese e preocupación despertados co cambio de século pola RSE responde a unha realidade económica e social presidida por escándalos de corrupción, a crise bolsista do ano 2000, os efectos negativos da globalización económica, a deterioración e a maior preocupación ambiental e todo nun contexto no cal a empresa se converte nun axente social que ten que estar comprometido con todo a súa contorna, non só co económico senón tamén co social e ambiental. A principal idea da RSE consiste en que unha organización ten o deber de traballar para conseguir un avance do benestar social; pódese asumir esta obrigaón de maneira voluntaria ou pode ser imposta polas distintas autoridades. Baixo esta filosofía o cumprimento da lexislación vixente podería considerarse como unha acción de RSE. No entanto, considérase que unha organización é socialmente responsable cando asume obrigaóns a un nivel superior ao cumprimento das normas económicas e legais.

Ante esta realidade nos primeiros anos do século XXI podemos afirmar que dous termos adquiriron unha especial importancia, **crecemento sustentable**; e **responsabilidade social da empresa**;

Nos últimos anos, o desenvolvemento ambiental unido ás distintas inquietudes de tipo social foron continuo obxecto de preocupación para toda clase de individuos, empresas, organizacións e gobernos. Desde este concepto de desenvolvemento sostenible, e como consecuencia da evolución da responsabilidade social da empresa, definiuse un informe que as empresas están a comezar a publicar de modo regular: a Memoria de Sustentabilidade. Un documento que resume as principais actividades dunha entidade para contribuír ao desenvolvemento sustentable, o seu desempeño en termos económicos, sociais e ambiental. Ademais desta memoria, as empresas marcáronse o propósito da implantación dun sistema de normas que garanten o cumprimento dun desenvolvemento sustentable. A elaboración desas normas de xestión da RSC, así como a súa posible certificación son un campo de investigación aplicada que está en fase de definición. Existen normas e procedementos de distintas organizacións en RSC que poden ser válidas como referencias a aplicar.

É necesario profundar na elaboración práctica das memorias de sustentabilidade e coñecer as ferramentas de implantación das normas de RSC nas empresas como complemento á parte estratéxica teórica da primeira materia.

Competencias

Código

A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
C14	Comprender o concepto de responsabilidade social corporativa, ser capaz de elaborar unha memoria de sustentabilidade conforme ás normas establecidas e utilízala como medio de comunicación cos grupos de interese da organización.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Elaborar unha memoria de sustentabilidade conforme ás normas establecidas.	A3	C17 C17 C17 C17 C17 C17 C17 C17 C17 C14 C17 C17 C17 C17

Contidos

Tema	
BLOQUE 1: INTRODUCCIÓN. O CONCEPTO DE RESPONSABILIDADE SOCIAL EMPRESARIAL.	1.1. Evolución do concepto. 1.2. Diferenza coa ética empresarial. 1.3. Definicións e dimensión da RSE. 1.4. Alcance do concepto. 1.5. Vantaxes e inconvenientes para as organizacións. 1.6. Factores a favor e en contra da implantación da RSE.
BLOQUE 2: Os GRUPOS DE INTERESE Ou *STAKEHOLDERS.	2.1. A teoría dos grupos de interese. 2.2. Os stakeholders internos e externos. 2.2.1. Empregados, accionistas e provedores. 2.2.2. Clientes, competencia sociedade. 2.3. O papel da ONG, os sindicatos e as institucións públicas
BLOQUE 3: MARCO INSTITUCIONAL E INICIATIVAS PARA O FOMENTO DA RSE.	3.1. A RSE como ferramenta de xestión empresarial. 3.2. A innovación empresarial e a RSE. 3.3. Iniciativas internacionais. 3.4. Códigos de conduta. 3.5. Normativa aplicable á RSE.
BLOQUE 4: A RSE DESDE A ÓPTICA DA MERCADOTECNIA.	4.1. A comunicación da RSE. 4.2. A memoria de RSE como medio de comunicación. 4.3. Os stakeholders e a comunicación.
BLOQUE 5: MEMORIA DE SUSTENTABILIDADE	5.1. Introducción: Visión global das memorias de sustentabilidade. 5.2. Propósito da memoria de sustentabilidade. 5.3. Orientación sobre o Marco de elaboración de memorias do GRI. 5.4. Orientacións para a definición do contido da memoria. 5.5. Principios para verificar a calidade da memoria. 5.6. Orientacións sobre a cobertura da memoria
BLOQUE 6: IMPLANTACIÓN DE NORMAS DE XESTIÓN DA RSC	6.1. Concienciación e implicación da dirección. 6.2. Investimento económico. 6.3. Responsable de implantación e creación do grupo de traballo, comité de seguimento e área específica. 6.4. Análise da situación externa e interna previa á implantación. Diagnóstico de situación, fixación de misión, visión, cultura e obxectivos. 6.5. Elaboración das estratexias de actuación internas e externas de cada área. 6.6. Implementación da estratexia de cada área. 6.7. Elaboración dos indicadores de control e seguimento da implantación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	14	20	34

Estudo de casos	6	10	16
Resolución de problemas	4	8	12
Traballo tutelado	4	8	12
Exame de preguntas obxectivas	4	22	26

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante o exercicio e rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.	(1)	C14
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	(2)	C14
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante o exercicio e rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.	(1)	C14
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...	(2)	C14
Exame de preguntas obxectivas	Probas para a avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). O alumnado selecciona a resposta entre un número limitado de posibilidades.	70	A3 C14

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na **convocatoria ordinaria**, a asistencia e participación activa nas actividades indicadas con (1) supón un 15% da nota final. Os traballos tutelados e o desenvolvemento e/ou entrega dos casos prácticos que se realicen de xeito individual ou en grupo (2) supoñen un 15% da nota final. En caso de non se poder realizar estes casos prácticos, a súa puntuación incorporárase ao apartado (1). O exame final supón un 70% da nota final.

Na **convocatoria extraordinaria**, a avaliación do alumnado realizarase únicamente cun exame final.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

ALMAGRO, J., GARMENDIA, J.A., TORRE, I., **esponsabilidad social: una reflexión global sobre la RSE**, Prentice Hall., 2009

BOWEN, H.R., **Social Responsibilities of the Businessman**, Harper and Row, 1983

CARROL, A.B., **Corporate social responsibility. Evolution of a definitional construct**, 1999

CARROLL, A.B., **The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders**, 1991

COMISIÓN EUROPEA, **Libro Verde. Fomentar un marco europeo para la responsabilidad social de las empresas**, 2001

COMISIÓN EUROPEA, **Comunicación de la Comisión relativa a la RSE: una contribución empresarial al desarrollo sostenible**, 2002

DE LA CUESTA, M., **El porqué de la responsabilidad social corporativa**, 2004

DOPICO PARADA, A.I., RODRÍGUEZ DAPONTE, R Y GONZÁLEZ VÁZQUEZ, E., **La responsabilidad social empresarial y stakeholders: un análisis clúster**, 2012

DOPICO PARADA, A.I., RODRÍGUEZ DAPONTE, R Y GONZÁLEZ VÁZQUEZ, E., **¿Qué actividades de Responsabilidad Social Empresarial son valoradas por los consumidores? El efecto sobre su comportamiento de compra**, 2014

GARCÍA DEL JUNCO, J.; PALACIOS FLORENCIO, B. Y ESPASANDÍN BUSTELO, F., **Manual práctico de responsabilidad social corporativa**, Ediciones Pirámide, 2013

HARTMAN, LAURA P; DESJARDINS, J. Y ESPINOZA, F.A., **Ética en los negocios : decisiones éticas para la responsabilidad social e integridad personal**, McGraw-Hill/Interamericana, 2014

MORRÓS RIBERA, J. Y VIDAL MARTÍNEZ, I., **Responsabilidad social sostenibilidad : GRI e ISO 26000**, Fundación Confemetal, 2014

PÉREZ CARRILLO, E. (coord.), **Gobierno corporativo y responsabilidad social de las empresas**, Marcial Pons, 2009

RAUFFLET, E., **Responsabilidad social empresarial**, Pearson, 2012

RIVERA, J.M., **Gestión de la RSC**, Netbiblio, 2010

RODRÍGUEZ DAPONTE, R. Y DOPICO PARADA, A.I., **RSE y Stakeholders: La visión de las empresas de Galicia ante los distintos grupos de interés**, 2012

<http://comunicarseweb.com>,

<http://rse.xunta.es/>,

<http://www.corresponsables.com/>,

<http://www.diarioresponsable.com/>,

<http://www.expoknews.com/>,

---

www.club sostenibilidad.org,

---

www.csreurope.org,

---

www.empresaresponsable.com,

---

www.europapress.es/epsocial/rsc/,

---

www.foretica.es,

---

www.globalreporting.org,

---

www.observatoriorsc.org,

Recomendacións